C/2025/3997

20.8.2025.

PADOMES IETEIKUMS,

(2025. gada 8. jūlijs),

par Rumānijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

(C/2025/3997)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ([2]), un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

Vispārīgi apsvērumi

(1) Regulā (ES) 2024/1263, kas stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī, ir precizēti ekonomikas pārvaldības sistēmas mērķi, proti, veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regulā noteikts, ka Padome un Komisija Eiropas pusgada kontekstā veic daudzpusēju uzraudzību saskaņā ar LESD noteiktajiem mērķiem un prasībām. Eiropas pusgads jo īpaši ietver konkrētām valstīm adresētu ieteikumu formulēšanu un to īstenošanas uzraudzību. Regula arī veicina valstu atbildību par fiskālo politiku un uzsver tās orientāciju uz vidēju termiņu apvienojumā ar efektīvāku un saskaņotāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns, kurā ietvertas tās fiskālās, reformu un investīciju saistības 4 vai 5 gadu periodā atkarībā no valsts likumdošanas termiņa ilguma. Neto izdevumu ([3]) virzībai šajos plānos ir jāatbilst regulas prasībām, tostarp prasībām par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās trajektorija vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar regulā izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par trīs gadiem.

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus; ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus; iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem; iv) valsts izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu; v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

(2) Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([4]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("ANM"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. ANM nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi sniedzot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm ANM veicina ekonomikas un sociālo atveseļošanu, vienlaikus virzot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(3) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([5]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir pakāpeniski izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilo degvielu importa. Tas palīdz iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Rumānija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(4) Rumānija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 31. maijā. Komisija, ievērojot minētās regulas 19. pantu, novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanību, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 29. oktobrī pieņēma Īstenošanas lēmumu par Rumānijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([6]) un 2023. gada 8. decembrī to grozīja saskaņā ar 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([7]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, kurā konstatēts, ka Rumānija ir apmierinoši sasniegusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša sasniegšana nozīmē to, ka nav bijis regresa attiecībā uz tās pašas reformas vai investīcijas iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(5) Padome 2025. gada 21. janvārī pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, ar ko apstiprina Rumānijas valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu ([8]). Plāns tika iesniegts saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 11. pantu un 36. panta 1. punkta a) apakšpunktu, tas aptver laikposmu no 2025. līdz 2028. gadam, un tajā ir atspoguļota fiskālā korekcija septiņu gadu periodā.

(6) 2024. gada 26. novembrī Komisija, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma 2025. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Rumānija bija minēta starp tām dalībvalstīm, par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2025. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([9]) Padome pieņēma 2025. gada 13. maijā un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2025. gada 10. martā.

(7) Komisija 2025. gada 29. janvārī publicēja Konkurētspējas kompasu – stratēģisku satvaru, kura mērķis ir nākamajos piecos gados palielināt ES globālo konkurētspēju. Tajā ir noteikti trīs pārmaiņu imperatīvi ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei: i) inovācija; ii) dekarbonizācija un konkurētspēja un iii) drošība. Lai novērstu inovācijas plaisu, ES vēlas

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 29. oktobris) par Rumānijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 12319/21 + ADD 1).

([7]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 8. decembris), ar ko groza 2021. gada 29. oktobra Īstenošanas lēmumu par Rumānija atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 15833/23 + ADD 1).

([8]) Padomes Ieteikums, (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Rumānijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C, C/2025/647, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/647/oj).

([9]) Padomes Ieteikums (2025. gada 13. maijs), par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

veicināt rūpniecisko inovāciju, atbalstīt jaunuzņēmumu izaugsmi, izmantojot tādas iniciatīvas kā ES jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu stratēģija, un veicināt progresīvu tehnoloģiju, piemēram, mākslīgā intelekta un kvantu datošanas, ieviešanu. Tiecoties uz zaļāku ekonomiku, Komisija ir izstrādājusi visaptverošu Lētākas enerģijas rīcības plānu un tīras rūpniecības kursu, nodrošinot, ka pāreja uz tīru enerģiju joprojām ir rentabla un konkurētspējai labvēlīga, jo īpaši energoietilpīgās nozarēs, un veicina izaugsmi. Lai samazinātu pārmērīgu atkarību un palielinātu drošību, Savienība ir apņēmusies stiprināt globālās tirdzniecības partnerības, dažādot piegādes ķēdes un nodrošināt piekļuvi kritiski svarīgām izejvielām un tīras enerģijas avotiem. Šo prioritāšu pamatā ir horizontālie veicinošie faktori, proti, regulējuma vienkāršošana, vienotā tirgus padziļināšana, konkurētspējas finansēšana un uzkrājumu un investīciju savienība, prasmju un kvalitatīvu darbvietu veicināšana un labāka ES politikas koordinācija. Konkurētspējas kompass ir saskaņots ar Eiropas pusgadu, nodrošinot, ka dalībvalstu ekonomikas politika atbilst Komisijas stratēģiskajiem mērķiem, izveidojot vienotu pieeju ekonomikas pārvaldībai, kas visā Savienībā veicina ilgtspējīgu izaugsmi, inovāciju un noturību.

(8) 2025. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās līdztekus ANM īstenošanai. Lai rezultatīvi sasniegtu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi pievērsties visām problēmām, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtiskai to daļai. Šiem konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem ir vienlīdz liela nozīme, lai novērtētu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21. pantu grozītos atveseļošanas un noturības plānus.

(9) 2025. gada konkrētām valstīm adresētie ieteikumi aptver visas galvenās ekonomikas politikas problēmas, kas nav pietiekami risinātas ar atveseļošanas un noturības plānos iekļautajiem pasākumiem, ņemot vērā attiecīgās problēmas, kas konstatētas 2019.–2024. gada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

(10) 2025. gada 4. jūnijā Komisija publicēja 2025. gada ziņojumu par Rumāniju. Tajā tika izvērtēts, kā Rumānija ir īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus un kā tā īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Pamatojoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti tika identificētas visneatliekamākās problēmas, ar kurām saskaras Rumānija. Tajā bija arī novērtēts Rumānijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības 2030. gada pamatmērķrādītāju sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(11) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļinātu pārskatu par Rumāniju. Komisija minētās regulas piemērošanas nolūkiem sagatavoja novērtējumu par Rumānijas makroekonomisko neaizsargātību, un tā galvenie konstatējumi tika publicēti 2025. gada 13. maijā ([10]). Komisija 2025. gada 4. jūnijā secināja, ka Rumānijā pastāv pārmērīga makroekonomikas nelīdzsvarotība. Konkrētāk, neaizsargātība ir palielinājusies, jo palielinājās Rumānijas divējādā fiskālā un tekošā konta deficīts un 2024. gadā pasliktinājās izmaksu konkurētspēja. Lielais valdības budžeta deficīts 2024. gadā palielinājās. Pastāvīgais valsts budžeta deficīta pieaugums, jo īpaši valsts sektora algu un pensiju pieaugums, palielināja privāto patēriņu un jau tā lielo tekošā konta deficītu. Vienības darbaspēka izmaksas 2024. gadā turpināja pieaugt pēc jau tāpat ļoti augsta pieauguma tempa iepriekšējos gados, kas mazināja izmaksu konkurētspēju. 2024. gadā samazinājās ārējā finansējuma struktūras stabilitāte, kuras pamatā bija apjomīgi neto ĀTI un ES līdzekļi, kas ierobežoja ārējā parāda pieaugumu. 2025. un 2026. gadā paredzams, ka valdības un tekošā konta deficīts samazināsies tikai nedaudz. Paredzams, ka vienības darbaspēka izmaksu pieaugums un inflācija palēninās, bet saglabāsies lieli. Politikas progress 2024. gadā bija minimāls, un makroekonomiskās stabilitātes riski palielinājās. Pagājušā gada beigās palielinājās politiskā nenoteiktība, kas padarīja valsti neaizsargātu pret investoru noskaņojuma izmaiņām un augstākām aizņēmumu izmaksām. Banku un valsts saikne ir lielākā ES, un 2024. gadā tā palielinājās vēl vairāk. Būtiska fiskālās konsolidācijas pakete, kas pieņemta 2024. gada beigās, citstarp pensiju un valdības algu iesaldēšana, vēl ir jāpapildina ar turpmākiem pasākumiem, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību vidēja termiņa fiskāli strukturālā plāna mērķrādītājiem. 2025. gada sākumā tika pieņemta minimālās algas noteikšanas reforma. Vidēja termiņa fiskāli strukturālā plāna īstenošana un nodokļu reforma 2025. gadā varētu būtiski samazināt fiskālo neaizsargātību. Turklāt strukturālās reformas un jo īpaši tās, kas iekļautas ANM, ir vajadzīgas, lai stiprinātu konkurētspēju, eksporta rādītājus un piesaistītu papildu ES finansējumu. Tomēr, visticamāk, būs vajadzīgi papildu pasākumi. Kopumā bez apņēmīgas rīcības saistībā ar fiskālajām strukturālajām reformām fiskālais un ārējais deficīts, visticamāk, saglabāsies pārāk augsts, tādēļ Rumānija aizvien būs lielā mērā atkarīga no investoru noskaņojuma izmaiņām un ārējiem satricinājumiem.

([10]) SWD(2025) 126 final.

Gada progresa ziņojuma novērtējums

(12) Padome 2025. gada 21. janvārī ieteica Rumānijai šādu neto izdevumu maksimālo pieauguma tempu: 5,1 % 2025. gadā, 4,9 % 2026. gadā, 4,7 % 2027. gadā un 4,3 % 2028. gadā, kas atbilst maksimālajam kumulatīvajam pieauguma tempam, kurš aprēķināts attiecībā pret 2023. gadu, proti, 20,2 % 2025. gadā, 26,0 % 2026. gadā, 31,9 % 2027. gadā un 37,6 % 2028. gadā. 2025.–2030. gadā šie maksimālie neto izdevumu pieauguma tempi sakrīt ar korektīvajiem pasākumiem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 4. punktu, kā Padome ieteikusi 2025. gada 21. janvārī, lai novērstu pārmērīga budžeta deficīta situāciju ([11]). Rumānija vēl nav iesniegusi gada progresa ziņojumu par pasākumiem, kas veikti, reaģējot uz Padomes 2025. gada 21. janvāra ieteikumu, lai izbeigtu pārmērīga budžeta deficīta situāciju, īstenotu reformu un investīciju kopumu, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai, un īstenotu reformas un investīcijas, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas konstatētas Eiropas pusgada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

(13) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas ir eksistenciāls izaicinājums Eiropas Savienībai. Komisija ieteica koordinēti iedarbināt Stabilitātes un izaugsmes pakta valstu izņēmuma klauzulu, lai atbalstītu ES centienus panākt strauju un būtisku aizsardzības izdevumu palielinājumu, un Eiropadome 2025. gada 6. marta sanāksmē atzinīgi novērtēja šo priekšlikumu.

(14) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem ([12]) Rumānijas vispārējās valdības budžeta deficīts palielinājās no 6,6 % no IKP 2023. gadā līdz 9,3 % 2024. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds palielinājās no 48,9 % no IKP 2023. gada beigās līdz 54,8 % 2024. gada beigās. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieauguma tempam 19,9 % apmērā 2024. gadā. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ([13]), kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā bija ekspansīva, proti, 0,8 % no IKP.

(15) Komisijas 2025. gada pavasara prognozē ir paredzēts, ka reālais IKP 2025. gadā palielināsies par 1,4 % un 2026. gadā par 2,2 %, savukārt SPCI inflācija 2025. gadā plānota 5,1 % apmērā un 2026. gadā 3,9 % apmērā.

(16) Komisijas 2025. gada pavasara prognozē ir paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 8,6 % no IKP. Prognozētais deficīta samazinājums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo fiskālās konsolidācijas paketes īstenošanu 2024. gada beigās. Šī pakete ietvēra algu un pensiju nominālu iesaldēšanu un dažus papildu ieņēmumus palielinošus pasākumus. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises nozīmē, ka neto izdevumu pieaugums 2025. gadā būs 5,4 % apmērā. Pamatojoties uz Komisijas prognozi, tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2025. gadā būs ierobežojoša 1,4 % apmērā no IKP. Vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 59,4 %. Parāda attiecības pret IKP pieaugums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo ļoti augsto primāro deficītu un mazākā mērā procentu maksājumu pieaugumu.

(17) Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2025. gadā tiks finansēti vispārējās valdības izdevumi, kuru apmērs atbilst 0,9 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,6 % no IKP 2024. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dod iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Rumānijas vispārējās valdības budžeta bilanci un parādu.

(18) Vispārējās valdības aizsardzības izdevumi 2021. gadā bija 1,9 % no IKP, 2022. gadā – 1,8 % no IKP un 2023. gadā – 1,7 % no IKP ([14]). Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi ir paredzams, ka aizsardzības izdevumi būs 1,7 % no IKP gan 2024., gan 2025. gadā. Tas atbilst samazinājumam par 0,2 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu.

([11]) Padomes Ieteikums par pārmērīga budžeta deficīta situācijas novēršanu Rumānijā, ST 5038/25.

([12]) *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2025.

([13]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

([14]) *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*). *COFOG* un NATO definīciju metodoloģisko atšķirību dēļ izdevumi, kuru pamatā ir *COFOG* definīcija, var atšķirties no izdevumiem, kuru pamatā ir NATO definīcija.

(19) Padome 2024. gada 21. oktobrī ieteica ([15]) Rumānijai pastiprināt fiskālo politiku, lai panāktu fiskālo korekciju 2024. gadā kopumā. 2024. gadā strukturālais deficīts Rumānijā palielinājās par 2,4 procentpunktiem no IKP līdz 8,8 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi ir paredzams, ka neto izdevumi Rumānijā pieaugs par 5,4 % 2025. gadā un par 26,4 % kumulatīvi 2024. un 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, ir paredzams, ka Rumānijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā gada un kumulatīvā izteiksmē pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu, kurš noteikts saskaņā ar korektīvajiem pasākumiem, kas atbilst novirzei ([16]) 0,1 % apmērā no IKP salīdzinājumā ar maksimālo ieteikto neto izdevumu gada pieaugumu 2025. gadā un novirzei 1,7 % apmērā no IKP salīdzinājumā ar maksimālo ieteikto kumulatīvo neto izdevumu pieaugumu 2024. un 2025. gadā. Šis lielais neto izdevumu pieaugums ir saistīts ar kārtējo izdevumu lielo pieaugumu 2024. gadā (+ 18,7 % salīdzinājumā ar 2023. gadu), jo īpaši saistībā ar publiskā sektora algu izdevumiem (+ 21,5 % salīdzinājumā ar 2023. gadu) un sociālajiem pārvedumiem, arī pensijām (+ 19,5 % salīdzinājumā ar 2023. gadu). Prognozētās novirzes nepārsniedz robežvērtību 0,3 % apmērā no IKP attiecībā uz ikgadējām novirzēm, bet ievērojami pārsniedz kumulatīvo noviržu robežvērtību 0,6 % apmērā no IKP. Tas nozīmē, ka pastāv liels risks, ka notiks liela novirze no ieteiktā maksimālā neto izdevumu pieauguma, un pastāv pārliecinošs pieņēmums, ka netiks veikti efektīvi pasākumi.

(20) Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2026. gadā būs 8,4 % no IKP. Šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam par 8,1 % 2026. gadā. Deficīta samazinājums 2026. gadā galvenokārt atspoguļo valdības ieņēmumu pieauguma uzlabošanos, ko veicina prognozētā saimnieciskās darbības atveseļošanās. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2026. gadā būs kopumā neitrāla. Fiskālā konsolidācija varētu arī palīdzēt uzlabot ārējo pozīciju. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2026. gada beigās palielināsies līdz 63,3 %. Parāda attiecības pret IKP pieaugums 2026. gadā galvenokārt atspoguļo to, ka saglabājas ļoti augsts primārais deficīts.

(21) Ieteikumā, ar ko apstiprina Rumānijas vidēja termiņa plānu, ir precizēts reformu un investīciju kopums, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai, kā arī īstenošanas grafiks. Tas ietver esošos un pastiprinātos atveseļošanas un noturības plāna pasākumus, piemēram, nodokļu sistēmas visaptverošu pārskatīšanu, aptverot visas nodokļu jomas, nodokļu administrācijas sistēmas modernizāciju, ikgadējo izdevumu pārskatīšanu, gan vispārējo, gan īpašo pensiju reformu un jaunu minimālās algas noteikšanas mehānismu, kā arī papildu reformas un investīcijas, piemēram, pasākumus uzņēmējdarbības finansēšanas uzlabošanai un valsts uzņēmumu izdevumu sistēmas reformu. No reformām un investīcijām, kas bija pagarināšanas pamatā un kas bija jāveic līdz 2025. gada 30. aprīlim, dažas netika īstenotas, piemēram, nodokļu sistēmas pārskatīšanas galvenā reforma.

Galvenie politikas uzdevumi

(22) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā pabeigt atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, efektīvu īstenošanu ir būtiski, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās veicinātu Rumānijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Komisijas paziņojumā "*NextGenerationEU* – tuvojas 2026. gads", kas pieņemts 2025. gada 4. jūnijā, ir precizēts piemērojamais grafiks mehānisma beigu posmam, sniegti norādījumi dalībvalstīm par to, kā līdz 2026. gada 31. augustam maksimāli palielināt īstenošanu, tostarp par to, kā vēl vairāk racionalizēt savus ANP, izklāstītas galvenās iespējas, kas jāapsver to pārskatīšanā, un uzsvērts, cik svarīgi ir rūpīgi kopīgi plānot pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanu 2026. gadā. Lai izpildītu atveseļošanas un noturības plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Rumānijai ir svarīgi steidzami paātrināt reformu un investīciju īstenošanu, novēršot iepirkumu kavēšanos, nodrošinot efektīvu pārvaldību un nostiprinot administratīvo kapacitāti. Lai veicinātu šo procesu, Rumānijai ir jāgroza plāns un jāatceļ investīcijas, kas objektīvu apstākļu dēļ vairs nav īstenojamas, vienlaikus aizsargājot dotācijas komponentu. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

([15]) Padomes Ieteikums (2024. gada 21. oktobris) par Rumānijas ekonomikas, budžeta, nodarbinātības un strukturālo politiku (OV C, C/2024/6830, 21.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6830/oj).

([16]) No 2026. gada šie skaitļi parādīsies kontroles kontā, kas izveidots saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 22. pantu.

(23) Rumānijā ir paātrinājusies kohēzijas politikas programmas īstenošana, kas ietver atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) un Kohēzijas fonda (KF). Ir svarīgi arī turpmāk censties nodrošināt šo programmu ātru īstenošanu, vienlaikus maksimāli palielinot to ietekmi uz vietas. Rumānija jau veic pasākumus saskaņā ar tās kohēzijas politikas programmām, lai veicinātu konkurētspēju un izaugsmi, vienlaikus veicinot sociālo kohēziju. Vienlaikus Rumānija joprojām saskaras ar problēmām, citstarp tām, kas saistītas ar izglītību, nodarbinātību un sociālo iekļaušanu, kā arī reģionālās konkurētspējas palielināšanu, izmantojot pētniecību un inovāciju, arī izstrādājot vai ražojot kritiski svarīgas tehnoloģijas, palielinot ūdensapgādes noturību, jo īpaši valsts austrumos un dienvidos, un cenas ziņā pieejamu mājokļu skaitu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu Rumānijai kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatīšanas ietvaros ir jāpārskata katra programma, ņemot vērā arī problēmas, kas konstatētas 2024. gada valstij adresētajos ieteikumos. Ar Komisijas priekšlikumiem, kas pieņemti 2025. gada 1. aprīlī ([17]), termiņš vidusposma pārskatīšanas rezultātu novērtējuma iesniegšanai par katru programmu tiek pagarināts un ir pēc 2025. gada 31. marta. Tie arī nodrošina elastību, kas palīdzēs paātrināt programmu īstenošanu, un rada dalībvalstīm stimulus piešķirt kohēzijas politikas resursus piecām Savienības stratēģiskajām prioritārajām jomām, proti, konkurētspējai stratēģisko tehnoloģiju, aizsardzības, mājokļu, ūdensapgādes noturības un enerģētikas pārkārtošanas jomā, un investīcijām prasmēs prioritārajās nozarēs, vienlaikus ESF+ programmās joprojām uzmanību pievēršot visneaizsargātākajām personām.

(24) Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma (*STEP*) sniedz iespēju ieguldīt kādā no svarīgākajām ES stratēģiskajām prioritātēm, tādējādi stiprinot ES konkurētspēju. *STEP* līdzekļus novirza, izmantojot 11 pašreizējos ES fondus. Dalībvalstis arī var piedalīties programmā *InvestEU*, atbalstot investīcijas prioritārajās jomās. Rumānija varētu optimāli izmantot šīs iniciatīvas, lai atbalstītu kritiski svarīgu tehnoloģiju, to vidū tīru un resursefektīvu tehnoloģiju, izstrādi vai ražošanu.

(25) Papildus ekonomiskajām un sociālajām problēmām, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citu ES fondu kontekstā, Rumānijai būtu efektīvi jārisina atlikušās problēmas, kas saistītas ar ekonomikas dekarbonizāciju un enerģijas ražošanu, lielu projektu sagatavošanu un prioritāšu noteikšanu, valsts pārvaldes kvalitāti un efektivitāti, sociālo aizsardzību un piekļuvi pamatpakalpojumiem, dalību darba tirgū un prasmju nepietiekamību, nabadzību un sociālo atstumtību.

(26) Kā noteikts Konkurētspējas kompasā, visām ES, valstu un vietējām iestādēm ir jāpieliek ievērojami pūliņi, lai izstrādātu vienkāršākus noteikumus un paātrinātu administratīvās procedūras. Komisija ir izvirzījusi vērienīgus mērķus administratīvā sloga samazināšanai – kopumā vismaz par 25 % un attiecībā uz MVU vismaz par 35 %; turklāt tā ir izveidojusi jaunus rīkus šo mērķu sasniegšanai, piemēram, sistemātisku ES regulējuma stresa testu un pastiprinātu dialogu ar ieinteresētajām personām. Lai sasniegtu šo mērķi, arī Rumānijai ir jārīkojas. Lielākā daļa (82 %) uzņēmēju uzskata, ka administratīvo procedūru sarežģītība ir problēma, ar kuru saskaras to uzņēmums, veicot uzņēmējdarbību Rumānijā ([18]). Lēmumu pieņemšanas paredzamība joprojām ir problēma, jo tā negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi. Pieņemto ārkārtas rīkojumu skaits ([19]) joprojām ir ļoti liels, un tas rada nenoteiktību un var kavēt investīcijas. Neraugoties uz izveidoto institucionālo apspriešanās sistēmu, attiecīgās ieinteresētās personas ir nepietiekami iesaistītas reformu izstrādē un īstenošanā, un retos gadījumos notiek reāls dialogs, lai gan nesen tika veikti daži pasākumi, lai uzlabotu apspriežu efektivitāti. Regulējuma ietekmes novērtējumi joprojām ir formalitāte, jo to kvalitāte ir apšaubāma un to faktiskā izmantošana ir neskaidra. Atveseļošanas un noturības plāna reformu ātra īstenošana nolūkā stiprināt politikas saskaņošanas un ietekmes analīzes spējas visos valdības līmeņos un uzlabot sabiedrisko apspriešanu kvalitāti palīdzētu uzlabot ekonomiskos un sociālos rezultātus.

([17]) Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULAI, ar ko attiecībā uz īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā groza Regulas (ES) 2021/1058 un (ES) 2021/1056, – COM(2025) 123 final.

([18]) "*Businesses' attitudes towards corruption in the EU*", Eirobarometra kopsavilkuma ziņojums (2024. gada aprīlis).

([19]) Valdības ārkārtas rīkojumi ir tiesību akti, kam ir likuma juridiskais spēks. Saskaņā ar Rumānijas Konstitūcijas 115. pantu valdība var pieņemt ārkārtas rīkojumus tikai ārkārtas situācijās, kad tie ir jāpieņem nekavējoties, un tai ir pienākums pamatot šo steidzamību. Ārkārtas rīkojumi stājas spēkā pēc to iesniegšanas apspriešanai Parlamenta kompetentajā palātā un pēc to publicēšanas Oficiālajā Vēstnesī. Pēc tam tie ir jāapstiprina parlamentā ar likumu, bet tie sāk radīt tiesiskas sekas no to spēkā stāšanās dienas.

(27) Lai gan Rumānija ar ANM atbalstu ir panākusi zināmu progresu atjaunīgo energoresursu īpatsvara palielināšanā tās energoresursu struktūrā, valsts energosistēma joprojām lielā mērā ir atkarīga no fosilā kurināmā, kas veido aptuveni 70 % no tās energoresursu struktūras. Pakāpeniska atteikšanās no oglēm un dabasgāzes izmantošanas ierobežošana, aizstājot tās ar tīrākām alternatīvām, jo īpaši atjaunīgiem energoresursiem, uzlabotu gaisa kvalitāti Rumānijā, samazinātu CO_2 emisijas un pasargātu tās ekonomiku no pēkšņām fosilā kurināmā cenu svārstībām, kā arī samazinātu atkarību un palielinātu enerģētisko drošību. Ņemot vērā Rumānijas ievērojamo, bet nepietiekami izmantoto atjaunīgās enerģijas (vēja un saules enerģijas) potenciālu, tās izvēršanas paātrināšana varētu palīdzēt valstij izpildīt apņemšanos līdz 2030. gadam palielināt atjaunīgās enerģijas īpatsvaru kopējā enerģijas patēriņā līdz 38 %, kas ar pašreizējo politiku nav sasniedzams. Rumānijā joprojām ir daudzi šķēršļi atjaunīgo energoresursu izvēršanai – no cenu nenoteiktības līdz apgrūtinošiem atļauju piešķiršanas noteikumiem un neskaidriem zemes izmantošanas noteikumiem. Jo īpaši 2024. gada likuma par atkrastes vēja enerģiju īstenošana līdz 2030. gadam varētu pievienot 3–7 gigavatus elektroenerģijas, savukārt papildu regulatīvās reformas, arī atveseļošanas un noturības plānā, nolūkā vienkāršot un paātrināt atļauju piešķiršanas procedūras varētu novērst šķēršļus atjaunīgo energoresursu izvēršanai. Šie centieni ļautu Rumānijai izpildīt 2030. gada klimatiskās saistības, radot darbvietas un nodrošinot mājsaimniecībām un rūpniecībai cenas ziņā pieejamāku enerģiju.

(28) Lai palielinātu atjaunīgo energoresursu īpatsvaru, ir jāveic ievērojami uzlabojumi Rumānijas elektrotīklos, kas pašlaik nevar pielāgoties būtiskai vēja un saules enerģijas ražošanas izvēršanai ([20]). Nepietiekama pārvades jauda un novecojusi infrastruktūra rada pārslodzi, atjaunīgās enerģijas ražošanas apjoma samazināšanos maksimālās ražošanas periodā un grūtības savienot jaunus projektus. Rumānijas enerģētikas stratēģijas mērķis ir risināt šīs problēmas, aicinot modernizēt un digitalizēt elektrotīklu (gan pārvadi, gan sadali), izmantojot viedās tehnoloģijas un enerģijas uzkrāšanu. Tas arī uzlabotu enerģētisko drošību, jo stabils tīkls var labāk risināt pieprasījuma kāpumus vai piegādes satricinājumus. Spēcīgāku valsts tīklu varētu papildināt ciešāka saikne ar kaimiņvalstīm (piemēram, ar Ungāriju, Bulgāriju, Moldovu un Ukrainu). Tādi projekti kā jaunais Melnās jūras augstsprieguma līdzstrāvas starpsavienojums (kas savieno Rumānijas Melnās jūras piekrasti ar Centrāleiropu) varētu palielināt pārrobežu plūsmu un nodrošināt turpmāku atkrastes vēja enerģijas eksportu. Pārrobežu elektroenerģijas starpsavienojumu uzlabošana varētu labāk integrēt Rumāniju Eiropas enerģijas tirgū un palielināt tās elektroenerģijas sistēmas stabilitāti, vienlaikus palielinot enerģētisko drošību.

(29) Nesenās enerģētikas krīzes laikā Rumānija ieviesa ārkārtas pasākumus, piemēram, cenu griestus un lielas subsīdijas elektroenerģijai un gāzei, lai pasargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu paaugstināšanās. Lai gan šie intervences pasākumi sniedza īslaicīgu atbalstu un aizsargāja neaizsargātos patērētājus, tie radīja lielas fiskālās izmaksas un tirgus izkropļojumus. Vispārēji cenu griesti raida nepareizus signālus tirgum, atturot no enerģijas taupīšanas un investīcijām energoefektivitātē vai jaunās jaudās. Tā kā enerģijas cenas ir stabilizējušās, ir ļoti svarīgi pakāpeniski izbeigt šīs ārkārtas atbalsta shēmas. Rumānija piešķir apjomīgas fosilā kurināmā subsīdijas, taču nav plānota to pakāpeniska izbeigšana līdz 2030. gadam. Jo īpaši varētu uzskatīt, ka prioritāte ir pakāpeniski atcelt fosilā kurināmā subsīdijas, kas mērķtiecīgi nemazina enerģētisko nabadzību un nenovērš patiesas bažas par energoapgādes drošību, kavē elektrifikāciju un nav būtiskas rūpniecības konkurētspējai. Rumānijā fosilā kurināmā subsīdijas, piemēram, atbalsts mājsaimniecībām piegādātajai siltumapgādei un fosilā kurināmā uzņēmumu radīto zaudējumu segšanai, ir ekonomiski neefektīvas un paildzina atkarību no fosilā kurināmā. Turpretī, izmantojot ietaupījumus, lai novērstu neilgtspējīgi lielo vispārējās valdības budžeta deficītu, Rumānija varētu gūt labumu. Neizkropļotu enerģijas cenu atjaunošana varētu veicināt investīcijas atjaunīgajā enerģijā un energoefektivitātē, paātrinot Rumānijas pāreju uz tīru enerģiju.

(30) Rumānijas piedāvājuma puses reformas papildina investīcijas energoefektivitātē (ēku renovācija labākai siltumizolācijai un siltumapgādes sistēmu modernizācijai), vides infrastruktūrā (centralizētās siltumapgādes tīklu modernizācija, atkritumu un ūdens sistēmu uzlabošana un piesārņojuma skarto rūpniecisko teritoriju remediācija) un neto nulles emisiju tehnoloģijās (jaunu nozaru, piemēram, saules enerģijas paneļu komponentu, akumulatoru montāžas vai pat ūdeņraža projektu, attīstīšana). To mērķis ir nodrošināt, ka enerģētikas pārkārtošana ir rentabla un iekļaujoša visos reģionos, jo īpaši no oglēm atkarīgos reģionos, lai nodrošinātu taisnīgu pārkārtošanos.

(31) Rumānijas infrastruktūrai, jo īpaši tai, kas saistīta ar ilgtspējīgu transportu, tīru enerģiju un vides un digitālajiem pakalpojumiem, joprojām ir vajadzīgas apjomīgas investīcijas, neraugoties uz ievērojamo atbalstu, ko sniedz kohēzijas politika, ANM un citi ES fondi. Daudzos gadījumos pat rūpīgi izstrādātos projektos notiek kavēšanās, un lielajiem projektiem ne vienmēr tiek piešķirta vajadzīgā prioritāte, lai tie varētu virzīties uz priekšu saskaņā ar grafiku. Šo trūkumu novēršana palielinātu plānošanas drošību un ļautu laikus īstenot projektus, kas bieži vien palīdz

([20]) Sk., piemēram, ESAO ekonomikas apskati: Rumānija 2024.

nodrošināt papildu privātās investīcijas. Ir jāturpina uzlabot valsts pārvaldes kvalitāti un efektivitāti. Piemērojot un vajadzības gadījumā vēl vairāk uzlabojot stratēģiskās un budžeta plānošanas sistēmu, kas tika ieviesta ar atveseļošanas un noturības plānu, tiktu atbalstīta valsts ilgtermiņa attīstība, kā arī prioritāšu noteikšana darbībām un politikas saskaņošanai centrālā un vietējā līmenī. Jo īpaši nozaru stratēģiskā sistēma joprojām ir sadrumstalota, jo notiek pārklāšanās starp nozarēm un nav skaidri noteiktas prioritātes.

(32) Sieviešu līdzdalība Rumānijas darba tirgū joprojām ir zemāka par ES vidējo rādītāju (60,3 % salīdzinājumā ar 70,8 % ES). Turklāt jaunieši saskaras ar augstu bezdarba līmeni, jo Rumānijā ir trešais augstākais jauniešu bezdarba līmenis ES (23,9 % salīdzinājumā ar 14,9 % ES) un augstākais to jauniešu īpatsvars ES, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (19,4 % salīdzinājumā ar 11 % ES). Uzlabojot viņu stāvokli un palielinot līdzdalību darba tirgū, varētu daļēji novērst nelabvēlīgo demogrāfisko situāciju, kā arī sniegt papildu iespējas sievietēm un jauniešiem. Šajā ziņā būtu svarīgi risināt problēmas, kas saistītas ar aktivizēšanas pasākumiem un piekļuvi agrīnai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, jo īpaši lauku apvidos. 2024. gadā tikai 11,4 % bērnu vecumā no 0 līdz 3 gadiem bija uzņemti formālajā bērnu aprūpē, kas ir krietni zem ES vidējā rādītāja, proti, 39,2 %, un 2022. gadā tikai 75,7 % (ES: 94,6 %) bērnu vecumā no trim gadiem līdz obligātajai pamatizglītībai piedalījās agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, lai gan plānotā jaunu bērnudārzu atvēršana un papildu pakalpojumu ieviešana varētu turpmāk uzlabot bērnu aprūpes pakalpojumu pieejamību. Rumānija varētu apsvērt mērķtiecīgākus darba tirgus aktivizēšanas pasākumus un novirzīt atbalstu no mazāk efektīvām nodarbinātības subsīdijām uz apmācību un informēšanu.

(33) Lai gan brīvo darbvietu rādītājs joprojām ir zems, Rumānija ir viena no dalībvalstīm, kurās ir vislielākais to profesiju skaits, kurās trūkst darbinieku. Darba devēji norāda, ka viens no galvenajiem uzņēmējdarbības ierobežojumiem ir darbaspēks, kam nav atbilstošu prasmju. Augstākās izglītības ieguvēju īpatsvars un to pieaugušo iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir vismaz digitālās pamatprasmes, joprojām ir mazs, un tas neļauj uzlabot konkurētspēju. Ņemot vērā Rumānijas darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita prognozēto samazināšanos, prasmju nepietiekamība var palielināties, ja netiks uzlabota politika nolūkā palīdzēt cilvēkiem atrast darbu, pilnveidot prasmes un noturēt talantus. Prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas efektivitāti kavē pamatprasmju trūkums, ko apliecina 2022. gada Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) sliktie rezultāti. Rumānijā ir viens no augstākajiem tādu 15 gadus vecu jauniešu īpatsvars ES, kuriem trūkst pamatprasmju matemātikā (48,6 % salīdzinājumā ar 29,5 % ES), lasīšanā (41,7 % salīdzinājumā ar 26,2 % ES) un zinātnē (44 % salīdzinājumā ar 24,2 % ES). Rumānija modernizē profesionālās izglītības un apmācības sistēmu, lai apmierinātu darba tirgus vajadzības, tostarp ieviešot duālo PIA augstākajā izglītībā un stiprinot partnerības ar darba devējiem. Tomēr tikai neliela daļa studentu izmanto iespēju mācīties darbavietā, un neseno absolventu nodarbinātības rādītāji ir zemi. Lai izglītību, profesionālo apmācību un mūžizglītību padarītu atbilstošāku darba tirgum, ir svarīgi labāk iesaistīt vietējos uzņēmumus apmācības nodrošināšanā un labāk izmantot prasmju apzināšanu uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanā, kā arī pielāgotās mācību programmās un apmācības piedāvājumā.

(34) Neraugoties uz neseno progresu, Rumānijā joprojām ir viens no augstākajiem nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto pieaugušo un bērnu īpatsvars ES (27,9 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 21,0 %), savukārt sociālās aizsardzības sistēma ir neatbilstoša, bet tās tvērums ir šaurs. Rumānijai ir jāpieliek mērķtiecīgas pūles, lai līdz 2030. gadam panāktu progresu nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku skaita samazināšanā. To varētu panākt, palielinot sociālās aizsardzības sistēmas efektivitāti, nodrošinot stabilu finansējumu, efektīvu uzraudzību un ietekmes novērtēšanu, kā arī labāku piekļuvi pamatpakalpojumiem un atbalsta pakalpojumiem, arī romu kopienām. Joprojām ir problemātiski nodrošināt labāku piekļuvi kvalitatīvai veselības aprūpei, jo īpaši lauku apvidos un neaizsargātām grupām. Kvalificēta personāla trūkums ierobežo veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību. ES finansētās programmas sniedz būtisku atbalstu, arī ar 2 000 integrētiem sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas tiks izveidoti lauku apvidos, un stiprinot sociālos, veselības izglītības un nodarbinātības dienestus. Šo problēmu risināšana arī palīdzētu atbalstīt augšupēju sociālo konverģenci atbilstoši Komisijas otrā posma valstu analīzei saskaņā ar sociālās konverģences sistēmu ([21]).

(35) Ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un tās secinājumus par pārmērīgas nelīdzsvarotības pastāvēšanu, ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. un 2. ieteikumā. Politika, kas minēta 1. un 2. ieteikumā, palīdzēs novērst arī neaizsargātību, kas saistīta ar lielu ārējo un fiskālo deficītu.

([21]) SWD(2025) 95 – Otrā posma valstu analīze par sociālo konverģenci saskaņā ar sociālās konverģences sistēmu (*SCF*), 2025.

AR ŠO IESAKA Rumānijai 2025. un 2026. gadā rīkoties šādi.

1. Palielināt kopējos aizsardzības un drošības izdevumus un gatavību, vienlaikus nodrošinot parāda ilgtspēju saskaņā ar Eiropadomes 2025. gada 6. marta secinājumiem. Padarīt būtiski stingrāku fiskālo politiku, lai nodrošinātu, ka neto izdevumi nepārsniedz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras korektīvos pasākumus, un stiprinātu ārējo pozīciju. Īstenot reformu un investīciju kopumu, kas ir pagarinātā korekcijas perioda pamatā, kā Padome ieteikusi 2025. gada 21. janvārī.

2. Ņemot vērā piemērojamos termiņus reformu un investīciju savlaicīgai pabeigšanai saskaņā ar Regulu (ES) 2021/241, steidzami paātrināt atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu. Paātrināt kohēzijas politikas programmu (ERAF, TPF, ESF+, KF) īstenošanu, attiecīgā gadījumā izmantojot iespējas, ko sniedz vidusposma pārskatīšana. Optimāli izmantot ES instrumentus, tostarp programmas *InvestEU* un Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas, lai uzlabotu konkurētspēju.

3. Uzlabot valsts pārvaldes kvalitāti un efektivitāti un lēmumu pieņemšanas paredzamību, vienlaikus nodrošinot, ka likumdošanas iniciatīvas nemazina juridisko noteiktību, veicot pienācīgas apspriešanās ar ieinteresētajām personām, efektīvus ietekmes novērtējumus un vienkāršotas administratīvās procedūras. Labāk sagatavot lielus infrastruktūras projektus un piešķirt tiem prioritāti, paātrināt to īstenošanu, nodrošināt, ka savlaicīgi tiek īstenoti pārdomāti publisko investīciju projekti, un veicināt privātās investīcijas, lai paātrinātu ilgtspējīgu ekonomikas attīstību.

4. Samazināt atkarību no fosilā kurināmā, jo īpaši, paātrinot atjaunīgās enerģijas ieguves paplašināšanu, uzlabojot tīkla jaudu, stiprinot pārrobežu elektroenerģijas savienojumus, virzot uz priekšu regulatīvās reformas, kas mazina risku tīras enerģijas projektiem, un uzlabojot atļauju piešķiršanas procesa pārredzamību un efektivitāti.Pakāpeniski arī atteikties no fosilā kurināmā subsīdijām siltumapgādes nozarē un ieguldīt energoefektivitātē, vides infrastruktūrā un inovācijā, ņemot vērā reģionālās atšķirības, piemēram, ietekmi uz ogļu ieguves reģioniem. Izbeigt spēkā esošos enerģētikas atbalsta pasākumus, un ar tiem saistītos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai.

5. Stiprināt sieviešu un jauniešu līdzdalību darba tirgū, uzlabojot aktīvas darba tirgus politikas efektivitāti un dalību agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē. Novērst prasmju trūkumu, uzlabojot darbaspēka pamatprasmes un darba tirgum nepieciešamās prasmes, kā arī ieinteresēto personu iesaisti un pēc iespējas labāk izmantojot prasmju apzināšanu izglītības un prasmju politikā.

6. Samazināt nabadzības un sociālās atstumtības riskus, paplašinot sociālo aizsardzību un uzlabojot tās efektivitāti, arī nodrošinot labāku piekļuvi kvalitatīviem pamatpakalpojumiem un atbalsta pakalpojumiem, galveno uzmanību pievēršot integrētiem sociālajiem, veselības, izglītības un nodarbinātības pakalpojumiem, jo īpaši romiem un citām nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, vienlaikus saglabājot fiskālo ilgtspēju.

Briselē, 2025. gada 8. jūlijā

Padomes vārdā –

priekšsēdētāja

S. LOSE